Nr. 27 Vilnius 1938 m. lapkričio 8 d. I metai

ŪKININKAS

::: SAVAITINIS „AIDO“ PRIEDAS ŪKININKAMS :::

Kokie yra mūsų krašto ūkininkai

Daugumas mūsų krašto ūkininkų yra jau pakankamai ūkiškai susipratę žmonės. Jie stengiasi kiekvieną progą susitikti su agronomu ar daržininkystės instruktoriumi ir pasiklausinėti, paprašyti patarimo jiems rūpimais klausimais. Toki ūkininkai jiems rūpimus klausimus, rodosi, nešiojasi lūpose ir ilgai negalvodami jais apiberia agronomą, kaip žirniais. Tik atsakinėk ir gerėkis tų ūkininkų susidomavimu ūkiškais reikalais. Tie ūkininkai, tai yra pažangieji, modernieji, aktyvieji mūsų krašto ūkininkai. Per juos eina kaiman visa naujoviškojo ūkininkavimo propaganda. Agronomas pirmiausiai kreipiasi pas juos ir jiems išaiškina tai, ką nori, kad būtų įgyvendinta žemės ūkyje. Jie greitai agronomą supranta, įtiki ir stropiai įvykdo savo ūkyje patariamą ar siūlomą pagerinimą, ir vėliau pasidaro sau iš to išvadas. Be to, tų išvadų rezultatus papasakoja arba raštu praneša paskui ir pačiam agronomui. Nuo šių pažangiųjų ūkininkų mokinasi kiti, labiau atsilikę ir mažiau pažangūs ūkininkai. Ši antroji ūkininkų grupė nepasitiki žodžiais ir patarimais, o tik pasitiki padarytais bandymais savo kaimyno lauke netoli jo ežios. Šie ūkininkai nieko nenori patys išbandyti, jie pasisavina tik išmėgintus, tikrus pagerinimus.

Yra dar ir trečioji ūkininkų grupė. Šios grupės ūkininkai lyg būtų akis užsirišę, moja ranka į visus pagerinimus ir, kaip įmanydami, peikia ir kritikuoja agronomus ir jų siūlomus darbus. Jie yra visų pirma ištikimi tradicijai ir pripažįsta tik tai, ką jie paveldėjo nuo tėvų, protėvių. Jie žiūri į praeitį labai romantiškomis akimis. Visa kas gera ir protinga, tai buvo tik senovėje, o kas dabar norima pakeisti ar pataisyti, tai jiems atrodo, kad tai yra tik geros tvarkos ardymas. Šiuos ūkininkus vadiname konservatistais, atsilikėliais su pasenusiomis pažiūromis į gyvenimą. Jie yra neveiklūs, pasyvus, nieko jie nenori ir nesiekia, neieško. Jiems tik rūpi išsaugoti senoviška tvarka ir apginti ją nuo ūkininkų „pramuštgalvių“ (taip jie vadina pažangiuosius ūkininkus), kurie viską norėtų viršun kojom apversti ir perdaryti pagal naujausią madą. Ši trečioji, konservatistinė, pasyvioji ūkininkų grupė yra tas akmuo ant lygaus kelio, kuris trukdo žemės ūkio kultūros vežimui smarkiai riedėti į priekį. Laimei, kad konservatistų ūkininkų skaičius nuolat mažėja pirmųjų dviejų grupių ūkininkų naudai. Todėl ir žemės ūkio kultūros kėlimas kas kart įgauna smarkesnį tempą ir duoda vis geresnius rezultatus. Konservatistų ūkininkų daugiausiai yra senojoje, prieškarinėje žmonių kartoje. Jaunesnieji ir jaunieji ūkininkai daugiau priklauso prie pažangiųjų ūkininkų grupių.

Neseniai man papasakojo vienas lietuvis daržininkystės instruktorius tokį atsitikimą. Vienos apylinkės ūkininkai susirašė ir per savo pieninę užsisakė skiepų. Vėliau buvo gauti tie skiepai, kuriais visi ūkininkai buvo patenkinti. Kadangi skiepai šiemet brangūs, tai kiekvienam rūpėjo, kad kuo tinkamiausiai juos galima būtų pasodinti, kad gerai ir greit augtų ir duotų naudą. Vienas ūkininkas, nors gerokai apsiskaitęs ir geriau ūkininkaująs už savo kaimynus, bet dar visai nepasitikėdamas savo žiniomis parsikvietė net iš Vilniaus daržininką skiepams pasodinti. Daržininkas pavyzdingai pasodinęs minėtam ūkininkui skiepus, pasisiūlė ir kitam to ūkininko kaimynui pasodinti skiepus be jokio už tai atlyginimo. Ir ką, manote, kad tas ūkininkas tuo apsidžiaugė? Visai ne. Jis ir šiaip ir taip mykė ir rodė nepatenkintą miną, kol negalėdamas kitaip išsisukti, atrėžė tam instruktoriui: „Man regis, tai aš pats geriau pasodinsiu...“ Vadinasi, nepasitikėjo instruktorium, kuris jau 10 metų turi praktikos su skiepų sodinimu ir yra išėjęs tam specialų mokslą. Tuo tarpu minėtasis ūkininkas, gal nebuvo dar pasodinęs niekad nė vieno skiepo ir nėra matęs, kaip tai daroma.

Šiame pavyzdyje turime ryškiausius pirmosios ir trečiosios grupės ūkininkų tipus. Pirmas — pažangus, apsiskaitęs, išsilavinęs, susipratęs ir aukštai vertinąs žmogaus specialybę. Antras — konservatistas, gal prietaringas, nepasitikįs ir geriausiu specialistu, o tik vertinąs ir pasitikįs savo protu ir rankomis. Koki bus tokio darbo rezultatai jau paaiškės už vienų metų. Pirmojo ūkininko prigis medeliai gal visi iki vieno ir gražiai lapos, augs. Antrojo—pusė medelių nudžius, o likusieji skurs ir tartum keiks savo sodintoją. Pirmasis ūkininkas džiaugsis gražiai augančiu sodu ir bus dėkingas agronomams už skiepus, per kuriuos pirkosi ir instruktoriui už gerą pasodinimą. Antrasis ūkininkas, anaiptol, nė kiek savęs nekaltins. Jis keiks ir pirštais rodys agronomus, kad jie jį apgavo — blogus skiepus atsiuntė, pusė jų išdžiūvo. O juk skiepai buvo abiem ūkininkam drauge atsiųsta iš tos pačios vietos ir vienodo gerumo. *M. Č.*

ŪKIŠKOS NAUJIENOS

LIETUVOS VALSTYBĖJE

Prekybiniai santykiai su užsieniais

Lietuvos prekyba su užsienio valstybėmis nuolat plečiama. Kasmet surandama vis naujų rinkų įvairiems Lietuvos gaminiams. Šiemet, pavyzdžiui, užmegsti prekybiniai santykiai su Turkija. Nors su šia valstybe prekybos sutartis dar nesudaryta, tačiau Lietuvos eksportininkai jau tariasi su Turkijos importininkais dėl arklių ir kitų prekių pardavimo. Iš Turkijos norima importuoti tabako. Kai kurie Lietuvos importininkai jau išvyko į Turkiją vietos rinkų studijuoti ir užmegsti ryšius su tenykščiais prekybininkais. Italija irgi nori padidinti prekybos apyvartą su Lietuva. Ji nori Lietuvoje pirkti daugiau celiuliozės ir miško medžiagos. Kadangi prekyba vykdoma mainų pagrindu, italai siūlo pramonės gaminių. Taipgi jau pasibaigė prekybiniai pasitarimai su Vokietija. Po šių pasitarimų Vokietija Lietuvoje daug daugiau pirks įvairių žemės ūkio gaminių, negu iki šiol. Prekyba su Šveicarija vyksta gerai ir apyvarta nuolat plečiama. Šveicarai perka žemės ūkio gaminius, o Lietuvai parduoda pramonės gaminius.

Su Belgija prekybos santykiai vystosi normaliai. Belgų pramonės gaminiai, dėl neaukštos kainos, vartotojų apsčiai perkami, dėl to kai kurie šiems metams skirti įvežimo kontingentai jau išnaudoti. Kada bus atnaujintos prekybos derybos su Lenkija, ligi šiol nepaaiškėjo. Manoma, kad prieš prasidedant deryboms, bus išsiaiškinta miško pluk-

dymo ir laivybos klausimai. Prekybos santykiuose su Baltijos valstybėmis ir Sovietų Rusija šiuo metu nėra jokių pakeitimų. Tie santykiai vystosi visai normaliai, kaip jie nustatyti prekybos sutartimis ir susitarimais.

Vikšriniai traktoriai

Šių metų pavasarį nusausintiems durpynams arti Žemės Ūkio Ministerija nupirko 5 vikšrinius traktorius. Didėjant pareikalavimui ir stengiantis ūkininkams padėti lengviau ir greičiau sukultūrinti nusausintas pelkes, vėliau buvo nupirkta dar 5 traktoriai. Tie visi traktoriai dirba tose vietose, kur didesni nusausintų pelkių plotai laukia skubaus sukultūrinimo, būtent: Biržų, Kėdainių, Panevėžio, Raseinių, Rokiškio, Seinų, Telšių, Šiaulių ir Ukmergės apskrityse. Neseniai Žemės Ūkio Rūmai nupirko dar vieną vikšrinį traktorių, kuris yra žymiai galingesnis už ankstyvesnius ir juo galima arti ne tik vienvagiu, bet ir dvivagiu plūgu. Juo galima suarti per dieną didesnius žemės plotus, būtent, nuo 2—2,5 ha, o gerose sąlygose ir iki 3 ha ir darbas atseina pigiau. Mažesnio galingumo traktoriais galima suarti per dieną apie 1 ha. Naujas traktorius kainavo 20.000 lt. Jis dabar dirba ties Kaužais. Ateinančiais metais tokių traktorių numatoma dar daugiau pirkti.

Šiemetiniai derliai

Centralinis Statistikos Biuras apskaičiavo šiemetinius derlius. Viso šiemetinis Lietuvos žieminių rugių derlius pagal Biuro duomenis yra vertinamas 622.670 tonų, vasarinių rugių 3.350 t, žieminių kviečių 187.850 t, vasarinių kviečių 59.060 t, miežių 268.588 t, avižų 421.835 t, mišinio 147,588 t, vikų 25.250 t, žirnių, peliuškų ir lešiukų 54.983 t, bulvių 2.0-8.282 t, linų pluošto 26.211 t, linų sėmenų 30.026 t, dobilų 1.257.320 t, šieno 1.150.950 t, ir dobilų sėklų 6.943 t.

Lyginant su praeitais, šiemet derliai yra didesni: rugių, žieminių kviečių, avižų, mišinio, vikų, žirnių, peliuškų ir lešiukų, dobilų, šieno ir dobilų sėklų. Mažesni: vasarinių kviečių, miežių, bulvių, linų pluošto ir linų sėmenų. Žieminių rugių derlius didesnis 3,14%, vasarinių rugių 2,72%, žieminių kviečių 16,49%, avižų 7,78%, mišinio 5,43%, vikų 16,63%, žirnių, peliušku ir lešiukų 51,93%, dobilų 55,53%, šieno 8,81% ir dobilų sėklų 53,1%. Mažesni derliai: vasarinių kviečių 0,65%, miežių 1,98%, bulvių 17,6%, linų pluošto 16,36% ir linų sėmenų 15,64%. Maistinių grūdų (rugių ir kviečių) šiemet gauta 45.295 t daugiau, nei praeitais metais. Palyginti su penkmečio (1933 — 1937 m.) vidurkiu, šių metų maistinių grūdų derlius yra 25.651 tonų didesnis. Pašarinių javų (miežių, avižų, mišinio, vikų) šiais metais gauta 39.883 t daugiau, nei praeitais metais. Palyginti su penkmečio vidurkiu, šių metų pašarinių grūdų derlius yra 98.061 t didesnis. Bulvių šiais metais gauta 441.643 t mažiau, nei praeitais metais. Palyginti su penkmečio vidurkiu, šių metų bulvių derlius yra 470 t mažesnis. Šienų (dobilų ir pievų) šiais metais gauta 542.198 t daugiau, nei praeitais metais. Palyginti su penkmečio vidurkiu, šių metų šienų derlius yra 187.127 t. didesnis.

Šių metų derlius ne tik žymiai didesnis už pereitų metų derlių, bet didesnis ir už viso penkmečio vidurinį derlių. Šis derlius daug didesnis už krašto suvartojimą. Maistinių grūdų (rugių ir kviečių) viso eksportui atlieka net 112.930 t, pašarinių grūdų 60.261 t, ankštinių 9.183 t, bulvių 4.282 t, linų pluošto 15.211 t, linų sėmenų 11.526 t ir dobilų sėklų 2.243 t. Pinigais vertinant, maistinių grūdų viso eksportui nuo šiemetinio derliaus atlieka už 14,1 mil. litų, pašarinių grūdų už 7,2 mil. litų, aukštinių už 4,1 mil. litų, bulvių už 0,2 mil. litų, linų pluošto už 19,8 mil. litų, linų sėmenų už 3,4 mil. litų ir dobilų sėklų už 3,6 mil. litų, arba viso drauge už apie 53 milijonus litų.

Kaimo jaunimas labai domisi žemės ūkio mokslu

Šiemet į žemesniąsias valstybines žemės ūkio mokyklas priimta: į Alytaus mokyklą 73, į Aštriosios Kirsnos — 70, į Joniškėlio — 90, Kvietiškio — 80, Raseinių — 60, Salų — 117, Veprių — 67, Plinkšių — 75, Zyplių — 52, Frėdos — 25 ir Gruzdžių — 24. Iš viso priimta 733 ūkininkaičiai. Į viduriniąses valstybines žemės ūkio mokyklas priimta: į Gruzdžių — 26 ir į Belvederio — 40. Iš viso į šias mokyklas priimta 66. Tenka pažymėti, kad norinčių įstoti į žemės ūkio mokyklas jaunuolių skaičius yra labai didelis. Yra tiek daug norinčiųjų įstoti, kad tenka daryti labai didelę atranką. Visos mokyklos šiemet dirba perpildytos.

Pašarų gamyba iš rudens

Nieks taip ūkininko nevargina, kaip pašarų trūkumas. Gyvulių ūkis normaliai gali vystytis tik tada, kai yra pakankamai ūkyje pašarų. Kai jų trūksta, ūkininkas dažniausiai parduoda gyvulius. Tokiu būdu kartais tenka parduoti ir labai vertingas gyvulys. Žinoma, būtų galima patarti tokiais atvejais ūkininkui nusipirkti pašarų. Tačiau jis visuomet greičiau parduos gyvulį, negu pašarus jam pirks, nes neturi pinigų. Dėl to pašarų gamyba ūkininkui yra labai svarbi ūkio šaka. Jeigu jis nori turėti pakankamai pašarų, privalo jų gamyba rūpintis ne tiktai ankstyvą pavasarį, bet ir dabar, rudenį ir net žiemą. Ypač šiuo metu, kai lauko darbai jau beveik baigti, galima surasti daug laisvo laiko pašarų gamybos reikalams apsvarstyti.

Daugiausia ir geriausių pašarų gyvuliams galima parūpinti tada, kai laikomos geros ganyklos ir dobilų žalienos. Žinoma, daug prigaminama pašarų auginant šakniavaisius, pašarinius mišinius, vienmečius dobilus, seradėlę. Tačiau šitie čia minėti pašariniai augalai galima auginti kiekvienam ūkininkui, nes jų gamyba nereikalauja specialiaus žemės ūkio pertvarkymo. Tuo tarpu, norint įtaisyti geras ganyklas, žalienas ir ilgamečius dobilus, reikia pertvarkyti sėjomaina ir pakeisti visa žemės ūkio kryptis. Tinkamai sutvarkius sėjomainą, galima pasigaminti daug pašarų ir turėti didelius kitų augalų derlius. Tada, nors kitiems augalams teks mažiau vietos, bet padidėjus derliams, ūkininkas jų gaus nemažiau kaip anksčiau.

Jeigu ūkininkas neturi atliekamos ir tinkamos žemės kitur, tai privalo pirmiausiai išskirti iš sėjomainos (iš dirbamų laukų) plotą kultūrinei ganyklai. Kiek ganyklai reikia palikti? — Tyrimai parodė, kad gerai prižiūrimoje ir tręšiamoje ganykloje galima išganyti vidutiniškai 3 karves 1 hektare. Prie 10 karvių galima išganyti vienas arklys ir prie trijų karvių viena avis. Tokiu būdu galima apskaityti, kiek hektarų lauko reikia skirti ganyklai. Jeigu norima dalį ganyklos nušienauti (kai turima mažai pievų), tada ganyklų plotai atitinkamai padidinami. O jeigu be ganyklos dar turima kiti ganymui tinkami plotai, tada ganyklai skiriama mažiau, negu nurodyta.

Ganyklai vieta geriausia prie upelio, ežero ar šaltinio ir netoli tvartų. Ypač svarbu, kad prie ganyklos būtų geras vanduo, nes jis yra būtina maisto dalis.

Išskyrus ganyklai atitinkamą plotą, likusioji žemė reikia taip sutvarkyti, kad dobilai galėtų grįžti į tą pačią vietą ne rečiau kaip septintais metais. Be to, dobilų plotai turėtų užimti apie 30% likusios nuo ganyklų žemės. Jeigu dobilai sėjami su varpinėmis žolėmis (pav., su motiejukais, raigrasu) ir laikomi dvejus metus, tai jie į tą pačią vietą gali grįžti kas 6 metai. Ir šiuo atveju dobilų plotai turi užimti trečdalį laukų.

Kas kultūrinės ganyklos nenori ar neįstengia turėti (ji reikalauja geros, sumanios priežiūros), tas privalo dobilų plotus laikyti trejus metus. Tai jau bus dobilų žalienos. Jos sudaromos iš dobilų (raudonųjų, baltųjų, švediškų) ir varpinių žolių (motiejukų, eraičyno, raigraso) mišinio. Sėjant tokį mišinį ir gerai į patręšus antrais metais fosforinėmis, o trečiais fosforinėmis ir azotinėmis trąšomis, galima turėti ne tik pašaro, bet ir neblogą ganyklą. Bet norint laikyti trejus metus dobilų mišinius, reikia atitinkamai sutvarkyti ir sėjomainą.

Kai ūkininkas nusprendžia įtaisyti vieną iš čia minėtų žalienų gyvuliams, privalo apgalvoti, kaip reikės sutvarkyti laukus ir kartu dar šį rudenį privalo paruošti toms žalienoms lauką, kad anksti pavasarį jau galėtų pasėti arba žolių mišinį arba dobilus ir jų mišinį. Dar didesnis dėmesys reikia atkreipti

į natūrales pievas. Pievų mūsų krašte yra labai daug. Bet naudos iš jų turima labai maža. Mažai rasime mūsų krašte tokių pievų, kurios iš tikrųjų būtų galima pavadinti pievomis. Tos mūsų pievos, tai pelkynai, raistai, nuplikę durpynai. Šie plotai pirmiausia reikia nusausinti. Jeigu jie yra dideli, tai patys ūkininkai nusausinti neįstengs. Bet nemaža jau turime ir nusausintų plotų, kurie jau visai mažai reikalauja pagerinimų. Kai kur dar reikia iškasti šalutiniai grioveliai, o kai kur nė to nereikia, nes jau pakankamai sausi.

Jeigu reikalauja mažo nusausinimo, tai šiuo metu kaip tik patogiausia kasti griovius. Jeigu griovių kasti nereikia, tai dabar tie plotai reikia arti. Rudens arimas yra daug geresnis, negu pavasario. Rudenį suartos daug geriau per žiemą išsivėdina, velėna sutręša. Arti reikia giliau, kad išsiartų visos žolių šaknys ir kad senosios žolės jau neatsigautų.

Tačiau šį rudenį reikia ne tiktai pievos išarti, bet ir sudrapokuoti. Sudraskius velėnos nugarą, reikia labai gerai išlyginti būsimos pievos paviršių. Kai velėna ir paviršius bus gerai sudraskyta, tai ateinančiais metais jau bus galima pasėti žolių mišinys, o blogiausiu atveju galima bus pasėti linai ar avižos su vikais. Bet jeigu dabar toji pieva yra nelygi, apaugusi krūmais, kupstais, reikia šį rudenį pašalinti krūmus, kelmus, nuimti kauburius, užpilti duobes. Tai tiek apie žemės paruošimą kultūrinėms ganykloms ir žalienoms. Dabar dar keletas žodžių apie rudens darbus kultūrinėje pievoje ir ganykloje.

Visų pirma reikia išvalyti griovius, kad niekur vanduo nestovėtų. Jeigu kur buvo įrengtos užtvankos, jos turi būti nuimtos ir vanduo paleistas, kad per žiemą ir ypač žiemą pievų dirvožemis galėtų gerai išsivėdinti. Tas labai svarbu. Bandymai parodė, kad didžiausi derliai gaunami tada, kai žiemą pievoje gruntinis vanduo yra žemai, o vasarą aukštai (apie 50 — 80 cm). Jei žiemą vanduo pievoje esti aukštai, dirvožemis negali išsivėdinti, ir augalų mityba esti sutrukdoma net vasaros metu, ir dėl to derliai esti maži. Todėl prieš žiemą reikia išvalyti visus griovius — išpiauti žoles, išmesti dumblą, šiukšles.

Prieš žiemą pievos ir ganyklos nereikia labai plikai nuganyti arba vėlai nušienauti. Kultūrinės žolės yra jautresnės šalčiams. Jos prieš žiemą turi būti paūgėję, kad žemę kiek pridengtų; jos tuomet geriau žiemoja. Kai veja esti labai tanki, tada nėra tokio pavojaus. Labiau jos nukenčia iš pradžių, kol veja esti reta, nesustiprėjus. Išretėjusių ar naujai įrengtų pievų pridengimas bulvienojais, šiaudais ar šiauduotu mėšlu plonai, yra labai naudinga. Jei pridengiama šiauduotu mėšlu, tai ne tik pridengimas veikia, bet dar iš dalies ir maisto suteikia. Bet tokiu atveju pavasarį tektų šiaudus ir bulvienojus nugrėbti, kad jie netrukdytų šienauti.

Trečias svarbus darbas kultūrinėje pievoje ar ganykloje yra jos paviršiaus sulyginimas. Drėgnesnės vietos nuo ganymo išsiklampoja. Reikia ganymą nutraukti, o nelygumus sulyginti sunkiu volu arba kitomis priemonėmis, jeigu nelygumų bei išklampojimų nedaug būtų. Įdubimuose atsiranda vandens; tokias vietas mėgsta kai kurios piktžolės, kurių gyvuliai nemėgsta. Jos paskui stelbia gerąsias žoles. Todėl prieš žiemą kultūrinės žalienos turi turėti lygų paviršių. Kai nelygus paviršius, tai pavasarį susirenka vanduo, atsiranda ledas ir žolės išnyksta.

Paskutinis žalienų priežiūros darbas yra jų tręšimas. Dabar iš dalies būtų ir vėlu jas tręšti, bet kai kurios trąšos gali būti išbertos ir dabar, ypač tomamilčiai ir kalio druska, jeigu jomis pievos tręšiamos. Žinoma, kai tręšiama anksti pavasarį, tai trąšų veikimas būna nemažesnis už rudens tręšimą. Bet reikia gana anksti pavasarį patręšti. Vėlai tręšiant, trąšų veikimas gali būti mažas, ypač kai po patręšimo užsitęsia sausra. Nežiūrint į tai, kada bus tręšiami plotai, reika turėti galvoje, kad be patręšimo gero derliaus nebus. *J. J.*

Lietuvos Valstybėje ūkininkai savo gaminius parduoda kooperatinėms įmonėms. Čia matome ūkininkų virtinę, kurie atvežė „Lietūkiui" savo javus.

Pieninių išmokėjimai už pieną

Daug kur mūsų ūkininkai jau duoda pieną į pienines. Vienur patenkinti, kitur skundžiasi mažais išmokėjimais ir suka galvas, kodėl kaimyninė pieninė gali geriau išmokėti, nei jų pieninė. Pieno brangumą vertina, po kiek atsėjo litras. Bet čia ir vėl būna nesusipratimų. Tos pačios pieninės nariams ne vieno dai mokama už litrą pieno. Vieniems už litrą išeina po 10 skatikų, kitiems net po 15 sk. Žinia, kam išeina litras brangiau, tas džiaugiasi, kam pigiau, tas skundžiasi, kad neapsimoka, o dažnai įtaria pieninę, kad jį apgavo, jam nusukė. Tiesa, yra narių kurie į nieka nesigilina, tie visuomet patenkinti, kiek davė, tiek ir gerai, anot jų. Arba vėl neretai tenka išgirsti, kiek pieninė nori, tiek ir moka. Išeina, kad kuris narys geriau pieninei patinka, tam uždeda, kuris mažiau — tam numeta. Šitaip galvoją nariai stengiasi įtikti savo pieninių valdyboms, kad „įkritus į akį", kad juos pieninė palaikytų ir daugiau sumokėtų. Šitokie ir jiems panašūs galvojimai yra visai klaidingi.

Pieninėje, kaip ir kiekvienoje bendrovėje, visi nariai yra lygūs. Nėra čia nei pono nei mužiko, nei brolio, nei svetimo, yra tik nariai, kurie turi vienodas teises ir vienodas pareigas. Vienodų taisyklių prisilaikoma ir mokant už pristatytą pieną. Tik reikia tas teisykles žinoti ir mokėti pačiam apskaityti, kiek pieninė turi sumokėti pinigų už pristatytą pieną.

Nariai, kurie patys nesugeba apskaityti savo pinigų, yra blogi nariai. Narys turi žinoti, už ką ir kiek jam priklauso iš pieninės pinigų ir jei pasitaikytų pieninėje klaida, reikia mokėti pačiam ją surasti ir paprašyti, kad ištaisytų. O kad klaida gali pieninėje pasitaikyti — nieko stebėtina. Pieninėje yra daug narių, pieninės darbininkai yra taip pat žmonės, o žmonės juk ne mašinos, suklysti gali. Svarbu, ar nėra blogos valios. Todėl kiekvieno nario pareiga—pačiam savo saugoti, kad jam visa būtų teisingai apskaityta ir išmokėta.

Iš čia išeina, kad kiekvienas narys turi suprasti, už ką ir kaip mokama.

Nariai kasdien pristato pieninėn pieną. Pieninė pristatytą pieną perdirba

grietinę ir sviestą. Perdirbtą sviestą parduoda. Parduoda taip pat ir pasukas, o jei turi pirkėjų, tai ir grietinę. Gauti per mėnesį pinigai už parduotą sviestą, grietinę ir pasukas sudaro pieninės apyvartą per tą mėnesį.

Jei patys nariai viską dirbtų, jei nereikėtų pieninei samdyti butą, turėti įvairių prietaisų, žodžiu, nebūtų jokių išlaidų, tai gautas už sviestą, grietinę ir pasukas visas pajamas pieninė išmokėtų savo nariams. Bet visi žinome, kad šitaip būti negali. Pieninė turi užlaikyti vedėją, darbininkus, palaikyti švarą, parduoti sviestą, apskritai tariant, padengti visas išlaidas, surištas su pieno perdirbimu ir pardavimu. Tos visos susidariusios per mėnesį išlaidos yra pieninės kaštai. Prie pieninės kaštų priskaitoma taip pat ir pieninės inventoriaus amortizacija. Visiems juk aišku, kad kiekvienas nuolat vartojamas daiktas genda, kol galop pasidaro visiškai netinkamas vartojimui. Tas pat yra ir su su pieninės mašinomis ir visais kitais įrengimais, jie kasdien nustoja dalies savo vertės. Bendrai skaitoma, kad mašinos po dešimts metų susivartoja, o kiti įrankiai net ir po 3 metų netinka vartojimui.

Turint tai galvoje, kas mėnuo reikia nurašyti tam tikrą sumą mašinų ir visų kitų įrankių susivartojimui. Paprastai imama 15%per metus nuo viso inventoriaus. Sakysime, jei pieninės inventorius yra 10.000 auks. vertės, tai kas mėnuo reikia maždaug skirti 125 auks. susivartojimui. Tai ir yra pieninės inventoriaus amortizacija. Ji, kaip sakiau, taip pat priskaitoma prie mėnesinių pieninės išlaidų. Protingai vedama pieninė turi pasilikti truputį ir atsargai, metiniam pelnui, arba nenumatytoms išlaidoms.

Visa tai atskaitoma nuo pieninės pajamų, o kas lieka išmokama nariams.

Apskritai priimta, kad pieninės veikimo išlaidos neprašoktų 10% pajamų. Jei, sakysime, pieninė pardavė sviesto per mėnesį už 30.000 auksinų, o išlaidos siekia 3.000 auks., tai pieninė yra visiškai tvarkoje, išmokėjimas už pieną išeis geras ir nariai bus patenkinti. Dėja, mažai yra tokių pieninių, kurios turi tik 10% išlaidų. Dažnai išlaidos svyruoja tarp 20% ir net 25%.

Tokiose pieninėse blogai šeimininkaujama, nes išlaidos praryja pajamas, nariams mažai mokama ir jie nepatenkinti, tokios pieninės vos gyvuoja.

Perdidelės išlaidos, palyginamai su pajamomis, yra mažų pieninių ypatybė. Maža narių, maža pieno, maža ir apyvarta. Butas, mašinos, kuras, šviesa, vedėjas, švara, kaip mažai taip ir didelei pieninei lygiai reikalingi. Kur daugiau pieno, ten didesnė apyvarta ir tos pačios išlaidos pasidalina tarp daugelio narių ir mažai atjaučiamas jų sunkumas. Taigi ne vistiek pat statyti pieną į mažą ar dididelę pieninę. Mažai pieninei sunku pakelti išlaidas ir gerų išmokėjimų sunku tikėtis, nes nėra iš ko.

Pieninė, pabaigus mėnesį, atskaito visas išlaidas nuo pajamų, o likusius pinigus padalina nariams.

Kaip paskirstoma, kiek kuriam nariui sumokėti?

Pagrindu imama pieno riebumas. Visiems aišku, kad vienos karvės duoda riebesnį pieną, kitos liesesnį. Iš riebesnio pieno būna daugiau grietinės, daugiau ir sviesto. Nariai, kurie pristato riebesnį pieną, turi brangiau už jį ir gauti, nes iš riebesnio pieno daugiau buvo gauta sviesto. Pieno riebumas nustatomas per pieno analizę. Iš kiekvieno nario pieninė kasdien paima truputį pieno ir supila nario buteliukan. Praslinkus mėnesiui, buteliukuose būna visų narių pieno probės. Kokį narys pieną statė per mėnesį, toks bus ir jo buteliuke.

Gerberio aparate cheminiu būdu išskiriami iš pieno riebalai ir sužinoma, kiek šimte pieno dalių buvo riebalų. Tai ir yra pieno riebumo procentas. Paprastai pieno riebumas svyruoja tarp 3%—5%. Pavasarį pienas būna liesesnis, rudenį riebesnis. Jei, sakysime, analizė parodė, kad pieno rieburnas yra 4%, tai reiškia, kad 1C0 litrų pieno buvo 4 litrai riebalų, arba vienam litre buvo 4 dalys riebalų, 96 dalys vandens, baltymų, cukraus, kalkių ir kita. Kai padauginsime nario pristatyto pieno litrų skaičių iš pieno riebumo procentu, tai gausime, kiek iš viso narys pristatė riebalų. Ta suma pieninėje vadinama vienetais.

Sakysime, narys pristatė 100 litrų pieno, riebumas 4%, tai 100×4%=400 vienetų. Taip apskaičiavus visų narių vienetus ir sudėjus, gausime sumą, kuri parodys, kiek per mėnesį pieninėn buvo pristatyta riebalų. Pieninės mėnesinės pajamos, atmetus išlaidas, dalinama iš visų vienetų ir taip apskaitoma, kiek pieninė gali mokėti už vienetą.

Tas visas apskaitymas vadinasi kalkuliacija. Kalkuliacija pieninėje padaroma per valdybos posėdį ir įrašoma į protokolų knygas, kad galima būtų patikrinti, kodėl pieninė tiek, o ne daugiau moka už vienetą. Kai žinome, kiek mokėti už vienetą, tada kiekvieno nario vienetus sudauginame iš vieneto brangumo ir turime, kiek paskiriems nariams reikės išmokėti. Sakysime, kad už vienetą išeina 2,7 skatiko, tai už 100 litrų 4% riebumo bus pinigų: 100×4=400 vienetų×2,7 sk.=10 auks. 80 sk.

Išmokant atskaitoma nariams jų skolos pieninei, ar tai už paimtą sviestą, ar dalis nesumokėto pajaus, ar paimtas avansas. Visas apskaitymas įrašomas nario knygutėn, kad narys žinotų, kiek jam iš viso išeina pinigų, už ką atskaityta ir kiek dar gauna. Pieninė veda išmokėjimo knygas, kur užrašoma atsiskaitymas su kiekvienu nariu ir kur narys pakvituoja gautus pinigus.

Narys, žinodamas kiek pristatė per mėnesį pieno, koks pieno riebumas ir kiek mokama už vienetą, gali ir net privalo pats apskaityti, kiek jam priklauso iš pieninės pinigų už pristatytą pieną ir ar teisingai jam išmokėjo.

Jei narys mokės apskaityti ir kontroliuos, kiek jam pieninė sumoka pinigų, tai bus visuomet tikras, kad jam teisingai sumokėjo, o pasitaikiusias klaidas visuomet ištaisys.

Taigi, mokėkime patys apskaityti savo pajamas!

Narys.

Blogi papročiai ir apsileidimas rudenį

Mūsų krašte ūkininkai turi gerų, bet ir blogų įpročių. Dėl tų blogų įpročių kenčia kaimynai ir visas kraštas, bet blogo nieks nesiryžta naikinti, duoti pavyzdį kitiems.

Čia pakalbėsime apie tuos bloguosius įpročius ir apsileidimus, kurie liečia ūkiškąjį gyvenimą.

Atėjo ruduo. Kiekvienas skuba suvalyti javus, daržoves, kad šalnos nepakenktų. Nuvalius laukus, prasideda „laisvo ganymo" laikas. Pirmiausiai paleidžiami paukščiai. Jie niekuo nevaržomi, renkasi į pulkus ir traukia į žiemkenčių laukus. Žąsys ir kalakutai labai trumpai nugnybia jaunučių augalų stiebus, sudaro žaizdas, kurios jau neturi laiko užaugti. Tie augalai žiemą žūsta. Kviečių laukus kartais visiškai išnaikina. Ginti laukus nuo kaimynų paukščių yra labai įkyrus ir varginantis darbas.

Dar didesnę žalą daro palaidžios kiaulės. Nuėmus kaupiamuosius, visos kaimo kiaulės paleidžiamos laukuosna. Jos knisa dobilus, pievas ir net žiemkenčius. Dažnai galima rudenį užtikti suraustas pievas lyg arimus. Gintis nuo kiaulių yra dar įkyriau. Mat, kiaulė visuomet palieka „kiaulė" — ją nuvarai, čia ji apsisuka ir vėl grįžta prie „darbo".

Laisvai kiaulėms vaikščiojant po kaimą, plečiasi kiaulių ligos, kurios ir taip mūsų krašte yra paplitusios. Kaimynams ir kiaulėms bus kur kas naudingiau, kai šie gyvuliai nebus leidžiami palaidai. Pasivaikščioti kiaulėms reikia, bet darže arba piemeniui ganant.

Rudeniui atėjus, piemens sugena gyvulius į krūvą ir gano bendrai. Kartais sugenama labai didelė banda. Tada sueina sveiki ir nesveiki gyvuliai. Netrūksta tokių, kurie bado kitus. O kiek užsimuša avinų, kiek karvės nusisuka ragų. Bet pavojingiausi yra bandoje nesveiki gyvuliai. Nuo jų užsikrečia ir kiti gyvuliai. Ligų plėtimosi pavojus šiemet yra ypatingai didelis, nes vienur kitur (Suvalkijoje — Seinų apylinkėje) pasirodo užkrečiamoji snukio ir nagų liga.

Ruduo yra medelių sodinimo laikas. Ūkininkai suprato sodų naudingumą, todėl nemažai perka vaismedžių. Sodinami taip pat dekoratyviniai medeliai, gyvatvorės ir t. t. Bet liūdna ir skaudu darosi, kai užtinki pakelėse, o kar-

tais ir soduose išlaužytus medelius. Šios rūšies piktadariai pas mus mažėja, bet dar jų yra. Su jais reikia kovoti visu griežtumu, nes jie daro visam kraštui gėdą.

Pagerintų kultūringų pievų turime maža, bet užtat yra nemaži plotai dobilų ir kitų pašarinių žolių. Kai rudenį pritrūksta žolės, paleidžiami gyvuliai po jaunus dobilus ar pagerintas pievas. Bet ganyti pradeda vėlai rudenį. Tuo tarpu kultūringų pievų žolės ir jauni dobilai nemėgsta, kai vėlai rudenį nuganomi. Padarytos žaizdos prieš žiemą neužgija ir augalai iššąla. Taigi nuganyti pašarinius augalus galima tik anksti rudenį, kad jie turėtų laiko kiek ataugti.

Žiemkenčių nuganymas rudenį taip pat yra peiktinas. Gyvuliai išmina duobeles, kuriose pavasarį susidaro ledas. Tose vietose žiemkenčiai išnyksta. Bendrai, nuganyti žiemkenčiai mažiau atsparūs žiemos šalčiams. Geriau tegul truputį perauga.

Labai dažnai dėl apsileidimo neatliekama rudenį labai svarbūs darbai. Paimkime kad ir gilų žiemos arimą Ar visi ūkininkai suaria savo dirvas? Manau, kad ne. O nesuarti rudenį dirvos, tai tyčia daryti sau nuostolius. Reikia arti ne tik rugienas, bet bulvienas, burokienas ir visas dirvas, kur tik galima. Rudens arimas turi didžiausios reikšmės.

Šiemet buvo sausi metai. Pievos ir grioviai sausi. Reikia išnaudoti ta aplinkybė ir iškasti, kur reikia, nauji, ar atnaujinti seni grioviai. Kiti metai gali būti lietingi, o tuomet pieva nukentės nuo vandens pertekliaus. Taip pat šiemet reikia arti blogas pievas. Tą darbą galima dabar atlikti.

Pažvelgę į sodą, rasime irgi šį tą darytina. Tręšti kompostu ir apkasti medeliai, pririšoti prie kuolų, aprišti šiaudais, pakeisti seni nupuvę kuolai ir t.t.

O mūsų kiemai! Pasižiūrėjus į juos, matosi mūsų skurdo ir menkos kultūros vaizdas. Klampoja purve iki kelių gyvuliai ir žmonės. Akmenų ir žvyraus yra pakankamai. Reikia tik noro, o kiemai bus sausi ir švarūs.

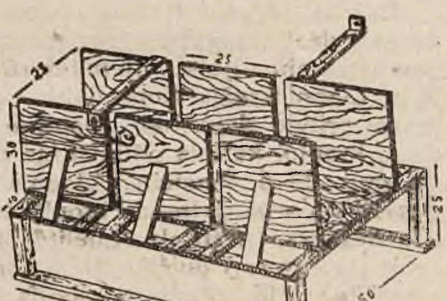
Pagaliau sulaukėme ilgų rudens vakarų. Rudens ir žiemos laikas reikia išnaudoti skaitymams ir apgalvoti sekančių metų planą. Žemės ūkio gaminių kainos kas metai keičiasi. Ūkininkas turi nuspręsti, kas pavasarį reiks sėti, ar auginti. Nepastovi ūkio padėtis reikalauja iš ūkininko daug protavimo ir sugebėjimo prisitaikyti prie pasikeitusių sąlygų. Todėl reikia daug skaityti.

Ūkininkas.

Šiaudų piaustytuvas

Norint prisigaminti daug ir gero mėšlo, reikia tinkamai kraikti tvartus. Jų kraikimui vartojami šiaudai, durpės, lapai ir t. t. Geriausias kraikas yra durpės, tačiau jas mažai kas vartoja. Dažniausiai vartojami žieminių javų šiaudai. Bet tik retas kuris ūkininkas turi pakankamai tvartams kraikti šiaudų. Dažniausiai jų trūksta. Be to, javams neužderėjus, kraiko labai mažai turima. Tokiais atvejais tvartas esti blogai kraikiamas, gyvuliai esti priversti stovėti purve, dėl to esti nešvarūs, apskretę mėšlais. Tada daug srutų išsisunkia laukan ir susinaikina. Žodžiu, turint permažai kraiko, pasidaroma daug nuostolių. Kad to būtų galima išvengti, reikia kokiu nors būdu taupiai kraiką vartoti, kad jo užtektų ir kad tvartai būtų tinkamai pakraikti. Geriausia priemonė tam tikslui atsiekti yra šiaudų smulkinimas. Susmulkintas kraikas yra daug skalsesnis. Jo mažiau suvartojama negu nesmulkintų šiaudų. Be to, susmulkintais šiaudais galima daug vienodžiau pakraikti. Susmulkinti šiaudai pasiskleidžia po visą tvartą labai lygiai ir tiksliai. Susmulkintas kraikas sugeria daug daugiau srutų negu nesmulkintas. Dėl to jo mažiau reikia. Kraikiant susmulkintu kraiku, mėžti iš tvarto daug lengviau, negu ilgų šiaudų mėšlas. Susmulkinto kraiko mėšlas lauke patogiau, lengviau, greičiau ir lygiau išsikrato, kas ūkininkui yra labai svarbu.

Dėl šių priežasčių patartina kraikas smulkinti ir tvartai kraikti tiktai smulkiu kraiku. Kraikas susmulkinti galima įvairiomis priemonėmis. Bet patogiausiai yra smulkinti tam tikru šiaudų piaustytuvu, kurį kiekvienas ūkininkas pigiu būdu gali pasigaminti. Šito šiaudų piaustytuvo vaizdą matome žemiau įdėtame brėžinyje.

Šiaudams smulkinti piaustytuvas - lovys.

Norint jį padaryti, pirmiausia reikia paieškoti paprastų lentų. Iš tų lentų sukalamas lovys. Lovyje padaromi kas 25 cm 1—2 centimetrų platumo tarpai. Tada ir šiaudai susipiausto į 25 cm ilgumo kraiką. Tokio ilgumo kraikas skaitomas geriausias. Per tuos 1—2 cm platumo tarpus įkišama dalgė ir ja piaunami šiaudai. Į tą lovį pridedama šiaudų, paskui jie suveržiami, suspaudžiami iš viršaus lentelėmis. Tų lentelių vienas galas pritaisytas ant varsčių (zoviesų), o antras galas, spaudžiant šiaudus lovyje, prilenkiamas prie lovio briaunos ir pritvirtinamas, užkišant kaišeliu pro padarytą tam tikslui skylutę. Gerai suspausti šiaudai aštriu dalgiu visai nesunku supiaustyti. Juos supiovus, lentelės atleidžiamos, šiaudai išmetami ir vėl pridedamas lovys nesupiaustytų šiaudų. Per valandą prityręs darbininkas aštriu dalgiu gali pripiaustyti gana daug šiaudų kraiko.

Žemės maža, o nusipirkti negalima

Mūsų krašte jaučiamas žemės alkis. Daugelis ūkininkų turi tik po kelis hektarus žemės, retai kuris turi po 10 ha, o dar mažiau tokių, kurie turi po valaką. Tuo tarpu mūsų ūkininkų šeimos gana didelės — vidutiniškai 5—7 nariai, o yra taip, kad iš kelių ha ūkio turi pragyventi ir 10 narių šeima. Tokių gausių šeimų gyvenimas tikrai tragiškas: stinga savo duonos, o kur nors užsidirbti taip pat negalima, nes darbo sunku gauti. Kol vaikai maži, šiaip taip, nors pusbadžiai, verčiamasi, bet kai jie suauga, darosi tėvų lizde per ankšta. Suaugę norėtų sukurti savo lizdą, savarankišką gyvenimą. Bet kur ir kaip kurti, kad nėra vietos, nėra žemės. Stipresni ir sveikesni jaunuoliai šiais laikais kiekvienų metų pavasarį keliauna į Latviją, Estiją darbo ieškoti. Bet ir ten darbai tik sezoniniai—po vasaros darbų tenka vėl grįžti skurdžion savo tėvų pastogėn. Vasaros metu tuose kraštuose dirbdami, prasimaitina ir užsidirba keliasdešimt auksinų, kuriuos grįždami parsiveža namo ir namie pravalgo. Kitą pavasarį vėl leidžiasi svetur duonos ieškoti. Tačiau šitokia sezoninė emigracija mūsų krašto žmonių ekonominio klausimo neišsprendžia. Sezoninės emigracijos uždarbiai yra tokie, palyginti, maži, kad jų šiaip taip pakanka dienos alkiui numarinti, bet nieko nelieka rytdienai-ateičiai: uždirbai, pragyvenai ir vėl keliauk kažkur laimės ieškoti. Tuo tarpu kiekvienas ūkininko sūnus ir duktė norėtų sukurti savarankų ir pastovų gyvenimą. Dėl to, keletą metų pavažinėjęs po svetimus kraštus, pagaliau kiekvienas grįžta namo savo dalies atsiimti ir savo žemėje įsikurti. Kukli ta dalis, galima sakyti, ubagiška. Bet kai kitos išeities nėra, tai keli broliai ar seserys pasidalija tėvų žemę po hektarą ir tame mažame žemės sklypelyje dar labiau skursta, nes naujai susikūrusios šeimos didėja. O kas bus, kai tos naujos šeimos sudygs, kai koki 5 vaikai vėl pasidalys po lygiai tą vieną hektarą? Atsakymas aiškus — bus dar didesnis skurdas.

Mūsų ūkininkai jaučia artėjančią jų gyvenimo katastrofą. Ir jei neįvyks griežtų ekonominio gyvenimo reformų, o pirmoje eilėje žemės paskirstymo reformų, tai ta katastrofa neišvengiama.

Rūpestingesni, žvelgią toliau į ateitį ūkininkai, norėtų tą katastrofą nustumti

(Pabaigą žiūr. 216 pusl.)

SVEIKATA UŽ AUKSĄ BRANGESNĖ

Inkstų ligos

Inkstai yra svarbi ir reikšminga mūsų organizmo dalis. Jie atpalaidoja mūsų kūną nuo nuodingų ir kenskmingų sveikatai produktų ir reguliuoja kraujo šarmingumą. Sumažėjus šarmingumui ir padidėjus rūgštims kraujuje, atsiranda uremija, patinimai ir kiti gyvybei pavojingi reiškiniai. Mūsų organizmas, gindamasis nuo to, pritraukia į audinius daugiau vandens. Tokiu būdu praskiedžiama ir mažinama nuodingųjų medžiagų koncentracija. Tada audiniai patinsta. Jei inkstai neatlieka savo vaidmens, mūsų organizme susitelkia tiek nuodingųjų medžiagų, kad žmogų nunuodija mirtinai.

Mūsų kaimo žmonės, nesuprasdami inkstų reikšmės sveikatai, kreipiasi pas gydytoją pervėlai. Liga būna taip toli pažengusi ir tokią žalą organizme padariusi, kad išgydyti nėra vilties.

Pirmaisiais inkstų sutrikimo reiškiniais būna dažnas, skausmingas šlapinimas. Šlapimai būna su kraujo ar pūlių priemaišomis, drumslingi, su nuosėdomis. Kartais šlapimai turi amonijako, acetono (obuolių) kvapą. Skausmai inkstų srityje, juosmenyje plečiasi į kirkšnį ar kojas, beveik niekad į viršų. Kai kada atsiranda po akimis patinimai, įkirūs galvos skausmai, noras vemti ir regėjimo sutrikimai.

Dažniausiai sutinkamos inkstų ligos yra *inkstų akmens* (nephrolithiasis). Jie atsiranda iš šlapimo rūgšties druskos, fosforo rūgšties, rūgštynių rūgšties ir t. t. Šia liga dažniausiai suserga vidutinio amžiaus žmonės. Susirgę skundžiasi stipriais ir ilgais inkstų ir juosmens srytyje skausmais. Skausmai atsiranda smarkiai sutrenkus ar važiuojant nelygiu, akmeningu keliu. Šlapime pasirodo kraujas ir pūliai. Skausmai plinta žemyn į kirkšnį ir kojas. Pasitaiko, kad akmuo užkemša šlapimo kelius. Tada ligonis neatiduoda šlapimų. Skausmo priepuoliai užsitęsia $^{1}/_{2}$—1 val., po to nutyla laikinai; praėjus kuriam laikui gali pasikartoti arba užsitęsti net keliolika dienų. Pasitaiko, kad akmuo prasiveržia į pūslę ir iššaukia jos uždegimus.

Dieglių priepuolio metu įšvirkščiama morfijus, dedama ant juosmens šilti prievilgiai, karšto vandens bonkos. Be to, duodama gerti šarminiai mineraliniai vandenys (Vichy, Essentuky ir t. t.). Maiste turi būti daugiau daržovių, skysčių, mažiau mėsos.

Inkstų uždegimas (nephritis). Pastebėta, kad inkstų uždegimas įvyksta netik sergant įvairiomis užkrečiamomis ligomis (gripa, škarlatina, aklosios žarnos uždegimas ir t t.), bet peršalus ar nusinuodijus sublimatu, fosforu, aršeniku, kantasidinu ir t. t.

Ši liga gali pasireikšti staiga arba, jei kenksmingi veiksniai yra silpnesni ar veikia ilgesnį laiką, kronišku nefritu.

Staigus nefritas išsivysto daugiausia vaikams ir jauniems. Ligonis karščiuoja, dideli skausmai juosmenyje; šlapime yra baltymai ir kraujas.

Sunkiais atvejais šlapimo kiekis mažas. Kai kuriais atvejais prie to dar prisijungia širdies silpnumo reiškiniai.

Bendrai, sergant nefritu, inkstų veikla susilpnėja. Inkstai nepakankamai šalina iš organizmo medžiagos apykaitos produktus. Tada atsiranda pakrikimai, uremijos priepuoliai, skrandžio, žarnų ir širdies sutrikimai. Pavojingiausi yra *uremijos* priepuoliai. Ji išsivysto tada, kai organizme atsiranda per daug medžiagos apykaitos produktų. Tai yra savotiškas žmogaus nusinuodijimas (antointoxicatio). Pirmaisiais uremijos reiškiniais yra nepagydomas galvos skaudėjimas, vėmimas, mėšlungis, sąmonės nustojimas ir t.t. Priepuolio metu temperatūra krinta, pulsas retėja ir darosi kietesnis. Po priepuolio, jei ligonis nemiršta, paprastai atiduoda daugiau šlapumų. Priepuoliui praėjus, silpnėja regėjimas, klausa. Be to, būna dusulio priepuoliai. Aštriuoju nefritu sergant, reikia gulėti lovoje.

Esant skausmams nugaroje ir juosmenyje, statoma tose vietose taurės ar dėlės. Uremijos priepuolio metu duodama laisvinantieji vidurius vaistai: magnesiae sulfur., natrie sulfur. aa 15,0 vienam kartui vandens stiklinėje arba inf. senuae salinum kas valanda po 2 valg. šaukštus iki veikimo. Ligonies maistas negali būti mėsiškas. Druskos vartoti negalima. Kuo mažiausiai duodame baltymų ir pieno. Užtat stengiames duoti kuo daugiausia vaisių (išskyrus pomidorus ir špinaką) ir bulvių.

Dažnai, sergant šia liga, įvyksta inkstų geldelės uždegimas (pyelitis). Susirgus aštriuoju pijelitu, temperatūra pakyla. Ligonį krečia šiurpuliai ir kankina inkstų srityje skausmai. Šlapime būna daug kraujo, kartais pūlių. Liga užsitęsia nuo 2—6 savaičių. Ligonis arba pasveiksta arba atsiranda kroniškas pijelito nefritas. Aštriais pijelito atsitikimais ligonis turi gulėti. Dieta turi būti pieniška. Į vidų duodama salolis 10,5× 4 kart per dieną, urotropina 0,6 3—4 kart per dieną, selterio ar sodos vanduo. Be to, inkstų srityje statoma sausos taurės, dėlės, šilti kompresai.

Kroniškais atsitikimais: pieninė dieta, šarminiai vandens, salolis, urotropinas, tanina, fol. uvae ursi ir t. t. Be to, paminėtina yra inkstų džiova. Paprastai liga vystosi pradžioje tik viename inkste (dažniausiai kairiame) ir tik ilgainiui gali pereiti, negydant, į kitą pusę. Susirgus vienam inkstui, sveikasis perauga ir pakankamai šalina šlapimą.

Pradžioje ligonis nesiskundžia. Retkarčiais pasitaiko nedideli karščio pakilimai ir bendro pobūdžio negalavimai. Ir tik ligai išsivysčius pasirodo: skausmai juosmenyje, nusilpimas, karštis, kraujas, pūliai šlapime. Kartais liga tęsiasi ilgus metus. Kitais atvejais, jei organizmas mažai atsparus, greit priveda prie mirties. Gydymas turi būti chirurgiškas. Ištyrus gerai ir įsitikinus, kad antrasis inkstas yra sveikas, sergantysis pašalinamas. Tada ligonis nustoja karščiavęs ir nejaučia skausmų. Bet jei ir antras inkstas yra ligos paliestas, tada operacija yra negalima. *Medicus.*

Plaukų slinkimas

Plaukų slinkimo priežasčių yra gana daug. Plaukai slenka, kada žmogus serga bendra kuria viso kūno liga, pavyzdžiui, sifiliu, džiova ir kitomis ligomis. Plaukai smunka ir dėl buvusių smarkių apkrečiamų ligų, pav., dėmėtosios šiltinės, bendro labai didelio nusilpimo, mažakraujysčių.

Taip pat plaukų slinkimo priežastimi būna įvairios odos ligos (ekzemos, perdidelis odos riebalų gaminimas — seborėja ir t. t.).

Labai dažnai plaukai krenta dėl odos ligų, kurias sukelia tam tikri maži (matomi tik pro padidinamuosius stiklus) grybeliai, ardantieji plaukų šaknis ir pačius plaukus.

Šitos paminėtos priežastys yra labai svarbios. Jeigu plaukai slenka dėl vienos iš tų priežasčių, reikia ją pašalinti, gydant visą kūną, visą žmogaus odą arba naikinant kenksmingus plauku grybelius.

Labai dažna plaukų slinkimo priežastimi būna nešvara, nesirūpinimas plaukų priežiūra, taip pat ir perdidelis jais rūpinimasis,—per dažnas plovimas, tepimas visokiomis „kvepiančiomis" ir nekvepiančiomis pomadomis ir tepalais. Plaukų priežiūrai geriausi dalykai yra vanduo ir paprastas muilas, o visokie tepalai ir aliejai yra naudingi tik tiems, kurie juos dirba ir pardavinėja.

Plaukus plauti reikia minkštu, šiltu, geriausia lietaus vandeniu. Kaip dažnai galvą plauti, sunku pasakyt, kiekvienas turėtų pats sau laiką rasti. Maždaug patariama, esant riebiems plaukams, galvą plauti nepraėjus dviem savaitėm, o esant sausiems plaukams—nepraleidus vieno mėnesio. Kurie vasarą vaikšto be kepurių, tų galvos daugiausia pridulksta, jie turi dažniau jas plauti. Galvai plauti muilą vartoti paprastą, be jokių priemaišų. Plaunant galvą, reikia ją gerai trinti pirštais ir nagais. To bijoti nereikia, plaukai dėl to nepradės kristi. Nuo trynimo plaukų šaknys tik sustiprėja. Kai galvą trindami išplaunam muilu, dar kartą ją reikia perplauti šiltu ir minkštu vandeniu, o paskui gerai išluostyti.

Kiekvieną rytą galvą šukuoti tankiomis šukomis. Jeigu plaukai labai sausi, nereikia jų tepti pirktinėmis pomadomis ir aliejais, o paprašyti gydytoją, kad parašytų receptą gerai, galvos odos ir plaukams nepavojingai pomadai.

MOTERŲ DARBAI

Antrieji vaiko gyvenimo metai

Beveik visus pirmuosius savo gyvenimo metus vaikas maitinasi natūraliu maistu, motinos pienu. Pabaigoje pirmųjų metų reikia pratinti vaiką prie kietesnio maisto, kurs savo sudėtimi yra labiau panašus į suaugusiųjų maistą. Kad vaikas ne taip skaudžiai pajustų tą didelę maisto atmainą, pereinant iš natūralaus maisto į dirbtinį, reikia, kad visos košelės ir sriubos būtų skystokos ir skanios.

Antraisiais metais jau galima duoti šviežią, minkštą mėsą, minkštai virtą kiaušinį, sviestą, varškę, įvairius vaisius ir daržoves. Pienas dėlto vis yra svarbiausiu ir lengviausiai virškinamu maistu.

Gaminant vaikui sriubeles ir košeles, negalima dėti jokių prieskonių, kaip: pipirų, garstyčių, acto, krienų ir t. t. Visai negalima duoti ir trupučio alkoholio, stiprios arbatos ir kavos. Visi šie stiprūs gėralai labai kenkia vaiko nervų sistemai. Pašalinti iš vaiko maisto ir saldainius, nes jie dažniausiai sugadina vaiko vidurėlius, atima apetitą ir gadina dantukus.

Maitinti vaiką 4 kartus per dieną: 9 val. — pusryčiai, 13 val. — pietūs, 17 val.— pavakariai ir 19 val.—vakarienė. Valgio protarpiais neduoti jokių skanumynų, tai vaikas, sulaukęs pietų ar vakarienės, valgys su apetitu. Valgiai turi būti įvairūs ir skanūs.

Antrų metų vaikas valgo šviežius, paprastus, tinkamai paruoštus valgius. Tais metais vaikas yra labai jautrus, tai tėvai turi būti jam švelnūs, bet griežti. Negalima be reikalo vaiko mušti, bet taip pat negalima pataikauti jo visoms užgaidoms, nes paskui vaikas pasidarys nervuotas, visko reikalaująs rėksnys.

Leisti vaikui kuo daugiausia būti gryname ore, tegul daug laksto kieme, bet tik saugoti, kad nesėstų ant šlapios žemės, neliestų nešvarumų, nes gali užsikrėsti įvairiomis ligomis.

Mergaitės kraitis

Iš senovės yra užsilikęs paprotys, kad mergaitė, tekėdama, būtinai turi atsinešti į vyro namus kraitį. Kraičiai yra įvairūs: skrynios su rietimais drobių, pinigai, gyvuliai, namai, žemė ir t. t. Sodžiuje sunku ištekėti tai mergaitei, kuri maža arba visai neturi kraičio. Nors ji ir būtų dora, darbšti, gero būdo, prasilavinusi mergaitė, bet vistiek turtingos daugiau turės piršlių, negu neturtingos. Teisingai daina sako apie berniukus, kurie ieško tik turtingų žmonų: „Vestų jie ir ožką, kad tik būtų turtinga“.

Dažnai pasitaiko, kad jaunieji paimtąjį kraitį greitai praūžia, o nepadidina jo, ir, būdami nedarbštūs ir nesumanūs, skursta visą amžių.

O yra ir tokių atsitikimų, kad sueina gyventi du neturtingi jaunuoliai, bet gyvendami taikoje ir būdami darbštūs, savo mažus turtus padidina dešimteriopai. Taigi klaidinga yra manyti, kad tik turtingą mergaitę vedus gyvenimas gerai klosis. Dažnai toks tvirtinimas neišsipildo ir gyvenimas tampa kankyne.

Šiais laikais jaunuoliai jau turėtų kiek kitaip žiūrėti į gyvenimą. Negalima medžioti po parapijas tik turtingų žmonų, bet pirmiausia reikia pažiūrėti, ar ta mergaitė darbšti, sumani, ar pramokusi skaityti ir rašyti. Jei šiuos visus turtus turės ir tau, jaunuoli, patiks, gali drąsiai su ją žengti į gyvenimą. Jei ji ko nemokės ar nežinos, tai ji pasiklaus knygos, to tikriausio gyvenimo draugo.

Taigi, mergaitės, norėdamos gauti gerus, išmintingus vyrus, turite mokytis, lavintis, kad nebūtumėt atsilikėlės. Gana sėdėti be darbo ir žiūrėti į skrynias motutės prikrautų rietimų ir laukti, kada palangėje suskambės barškuliai ar sužvengs žirgelis. Mokykitės visokio darbo, skaitykite knygas, netingėkite, tai šie visi geri darbai bus jūsų didžiausias kraitis, kurį įvertins protingi jaunuoliai.

Netinkamas elgesys

Įgimta yra, kad žmogus žmogui užjaučia ar padeda nelaimėje. Gyvena žmogus ir atgyvenęs jam nuo Aukščiausiojo skirtą amžiaus dalį—miršta. Tikime visi, kad kada nors priseis mirti, todėl, jei kaimynas miršta, einame į jo laidotuves atiduoti jam paskutinį patarnavimą, atsisveikinti su juo.

Pas mus sodžiuje, jei miršta žmogus, tai tuojau kviečiami vyresnieji vyrai giedoti per naktį, o atėję šiaip sau žmonės, pasimeldę už numirėlio vėlę, traukiasi kur į šalį, ieškodami ramaus kampelio.

Labiau susipratęs jaunimas neatsilieka nuo vyresniųjų ir jei susirenka pakankamas asmenų skaičius, sustoję pagieda mirusiam paskutinį „Amžinąjį Atilsį“.

Bet ne visuose kaimuose taip yra. Teko matyti daugelį vietų, kur tiesiog šiurpulingai jaunimas elgėsi, atėjęs atsisveikinti numirėlio.

Buvo miręs jaunuolis 22 metų amžiaus. Motutė ir visi susirinkusieji, negalėdami paslėpti gilaus skausmo, verkė žodžiais. Graudūs motinos žodžiai, kaip peiliais varstė visų širdis.

Tik, štai, girdisi ūžesys ir linksmas juokas artinasi į nelaimės ištiktus namus. Visi sužiūro į duris ir laukia, kas pasirodys. O gi įeina būrys linksmai nusiteikusio jaunimo, priklaupia kiek ir sustoja prie durų. Vyresnieji už stalo pradeda giesmes, o jaunimas tarp savęs šnekučiuojasi, juokiasi ir pasidaro vakaruškų nuotaika. Nieks jų nesudraudžia, nieks nepamoko.

Tėvai ir motinos, jūsų pareiga pamokyti savo sūnus ir dukteris, kaip turi elgtis laidotuvėse. Eidami į laidotuves, turėkite širdyje užuojautos tai šeimai kurią ištiko nelaimė. Negražu, jei laidotuvėse juokausite kaip laukiniai žmonės. Užsilaikykite prie numirėlio rimtai, pamaldžiai ir neatsisakykite padėti mirusiojo šeimai, jei kokios nors pagalbos prašo, o tai bus kultūringų žmonių elgesys ir krikščioniškas geras darbas.

Užkepta aviena su kopūstais

Virtą arba troškintą riebią avieną, geriausia su kauliukais, supiausto gabaliukais, sudeda į užkepimams indą arba į emaliuotą dubenį (bliūdą), uždeda kiek taukų, užbarsto druskos, pipirų, o ant viršaus visą mėsą apdengia troškintais šviežiais ar raugintais kopūstais. Visą pakepa į vidutinio karštumo krosnį. Paduoda su tuo pačiu indu, kuriame kepė.

Aviena užkepta su kiaušiniais

Norint paįvairinti virtos avienos patiekimą valgiui, galima ir taip padaryti. Išvirtos mėsos gabalą supiausto nedideliais gabalais, sudeda į emaliuotą dubenėlį, pabarsto trupučiu druskos, pipirų, aplieja keliais suplaktais kiaušiniais ir pakepa 15—20 min. į neperkarštą krosnį. Jei aviena būtų liesa, tai reikia pridėti truputį taukų. Bet šiam patiekalui geriausiai tinka riebesnė mėsa ir su kauliukais. Paduoda su tuo pačiu indu, kuriame kepė. Prie šio patiekalo būtinai reikia duoti daržovių, nes šis patiekalas turi gana daug baltyminių medžiagų.

Virta aviena su svogūnų padažu

Padaryti svogūnų padažą, t. y., riekutėmis supiaustyti 2—3 didelius svogūnus. Sudėti juos į puodelį, pridėti tiek sviesto, kad svogūnai nedegtų ir kepti tol, kol jie bus visai minkšti. Tada įberti arbatinį šaukštelį miltų ir įpilti kelis šaukštus viralo ar vandens. Pridėti druskos, pipirų ir $^1/_2$ stiklinės geros rūgščios grietinės. Kai padažas bus paruoštas, išimti jau išvirusią mėsą, supiaustyti gabalais, sudėti į padažą ir, uždengus, kelias minutes patroškinti.

Duodant į stalą, mėsą apipilti padažu, pusdubenio kraštus papuošti virtomis morkomis, ar petruškų lapais ir paduoti.

Padažo turi būti nemaža. Kaip priedą duoti virtų bulvių ir raugintų agurkų arba kopūstų. *M. Č.*

Obuoliai su lašiniais

Paimama šmotukas (neriebių) lašinių ir supiaustoma vienodo storumo riekutėmis. Taip pat riekutėm supiaustoma nuluptų keletą obuolių. Lašiniai pakepinami keptuvėje ir paskui sudedami obuoliai. Kepama tol, kol obuoliai suminkštėja ir karšti duodami į stalą. Šis patiekalas greitai pagaminamas ir gana skanus.

kuo toliausia. Norėtų kuklų savo ūkį palikti nepadalytą kuriam vienam savo vaikui, o kitus išleisti, kaip sakoma, į žmones ar nupirkti jiems daugiau žemės ir juos ten įkurdinti. Bet į žmones išleisti nelengva, o žemės nupirkti šiuo metu beveik visai neįmanoma. Daug kam trūksta pinigų, o tie, kurie per eilę metų susitaupė, negauna žemei pirkti leidimų. Nuo 1937 m. pavasario veikią nuosavybės pirkimo suvaržymai užkirto kelią ir kukliam, ramiam ūkininkui sklypelį žemės nusipirkti ir jame savo vaiką įkurdinti. Faktų, kad neleista nusipirkti kelių ha, yra daugybė. Tokiu būdu vyksta pasibaisėtinas dalykas: ir kruopščiausias, darbščiausias ir taupiausias ūkininkas, kuris visą gyvenimą dėjo skatiką prie skatiko tam, kad galėtų savo vaikam nupirkti žemės ir užtikrinti jiems tikresnę ateitį, pasmerkiamas nevilčiai. Tad nevienas ūkininkas ir klausia: kokiem galam aš turiu taupyti, kad iš tų taupmenų aš negalėsiu nusipirkit žemės? O juk žemė, tai didžiausias kiekvieno ūkininko turtas, kurio nei vagis nepavagia, nei kandys nekanda; žemė, tai jo ir jo šeimos maitintoja; didesnis sklypas žemės, tai nuo mažų dienų ūkininko svajonė. Tos žemės trokšdamas, visą gyvenimą dirbo, krutėjo, taupė ir... pagaliau negavo žemei pirkti leidimo. Tai jau daugiau, nei tragiška — visos viltys sudužta lyg muilo burbulėliai, o vaikai pasmerkiami dar didesniam skurdui.

Toks pat likimas ir sezoninių emigrantų. Per eilę metų dirbdami svetimiems sunkų darbą, taip pat susitaupo ir tomis taupmenomis norėtų pagaliau įsigyti pastovų turtą — sklypelį žemės, pasistatyti ten šokią tokią pastogę, sukurti šeimą. Bet kas iš visų tų taupymų, kai nėra leidimo žemei pirkti. Dėlto daugelis sutaupas prageria, prakortuoja, išleidžia menkniekiams, o galėtų juk sunaudoti naudingai ne tik sau, bet viso krašto buičiai pagerinti, jei nebūtų tokių suvaržymų.

Arba mažažemių pašonėje dvarai. Kalbama apie žemės reformą, dvarų dalinimą. Tuo tarpu smulkūs ūkiai smulkėja ir smulkėja, o dvarai stovi, kaip stovėję. Jei kur dvaras ir parceliuojama, tai jo žemę gauna ne vietiniai bežemiai ir mažažemiai, bet iš kažkur atsikraustę atėjūnai. O čia pat savam krašte žmonių perteklius ir žemės badas.

Kraujais širdis ūkininko pasrūva, kai žūsta jo didžiausios viltys, bet kartu auga noras dėl savo teisių kovoti ir kovą laimėti. O tai jau yra didelis daiktas, su kuriuo anksčiau ar vėliau reikės skaitytis.

M. K.

Javai aruoduose

Kulimo laikui prasidėjus, tenka pasirūpinti, kad ištisų metų darbo vaisiai nenueitų niekais. Šių metų oro sąlygos javų suvalymui buvo palankios. Sausai suimti javai ir be ypatingos priežiūros lengva išlaikyti. Jeigu pasitaikė, beskubant, suvežti drėgni javai arba pašaras — geriausia išdžiovinti perpučiamose patalpose, kol dar nekulti javai tebėra. Patalpos javams laikyti, taip pat ir grūdams laikyti turi būti sausos, perpučiamos be pelėsių ir ypatingų kvapų. Kulimui pasitaikius, blogesniam orui esant, tenka nuo stirtos paviršiaus gauti grūdai atskirai supilti, bet nesumaišyti su visais javais vienam aruode. Nupjauti javai tebebūna gyvi. Nespėjusios pilnai sudžiūti stiebo arba lapų dalelės dar ilgai būna gyvos, o ir pats grūdas visada būna gyvas ir kvėpuoja. Gyvas būdamas, grūdas ima maisto medžiagas pats iš savęs, todėl grūdų maistingumas ir svoris po ilgesnio stovėjimo, sumažėja net iki 10%, ypač menkai juos prižiūrint. Sausi grūdai, prie žemos temperatūros kvėpuoja visai palengva — jie ilsisi. Prie 15° C, esant pakankamai drėgmės, prasideda ryškus kvėpavimas—„degimas" ir medžiagos nykimas. Šilima ir drėgmė pažadina grūde glūdinčią gyvybę.

Sausi, iškulti javai nepilami storesniuose kaip 60 cm sluoksniuose. Drėgni javai išsklaidomi plonai ant grindų (20—30 cm storume). Drėgmė, esanti grūduose, nuo didesnio ploto greit išgaruoja. Išdžiūvimą pagreitina javų perkasimai, maišymas. Javų džiovinimui parenkamos gražios, saulėtos, vėjuotos dienos. Drėgnoms dienoms esant, klėtys neatidaromos, kad nepritrauktų drėgmės.

Javai galima pilti į aruodus, kai jų drėgnumas būna 15%. Esant žemai temperatūrai (6—7° C) ir minėtam drėgnumui, javai geriausiai laikosi aruoduose.

Vėdinimui į aruodus įstatomi surišti šiaudų kuliai, per kuriuos, kaip per ventiliatorius, vėdinasi apatinieji grūdų sluoksniai. *J.*

Klausimai ir atsakymai

Kl. Kaip glaistyti (špakliuoti) medį ir iš ko glaistas daromas?

L. Burokas.

Ats. Glaistas, arba špakliuojamoji masė daroma iš maltos kreidos, klijų ir pokosto. Kreida tirštai suminkoma su vandeniu ir, įpylus kiek ištirpdytų stalių klijų, gerai išminkoma. Glaistas turi būti nei per riebus, nei per liesas. Riebus vadinasi toks glaistas, kuriame yra daug klijų ir pokosto. Riebus glaistas ilgai džiūsta ir paskui sunku jį svydinti (šlifuoti). Liesas glaistas blogai laikosi ir svydinant beveik visas nudulka. Geras glaistas turi būti kleinus ir gerai lipti prie glaistomojo paviršiaus. Glaistoma plieninėmis lanksčiomis glaistyklėmis. Šis aukščiau aprašytas glaistas tinka tiktai patalpose esantiems paviršiams glaistyti. Išoriniems paviršiams reikia riebaus aliejinio glaisto, sudaryto tik iš kreidos ir pokosto. Nauji mediniai paviršiai prieš dažymą šitaip paruošiami:

1) pašalinamos ar izoliuojamos sakuotosios vietos ir šakos, 2) stambesni plyšiai užkituojami, užglaistomi ir svydinami, 3) pirmiau dažoma liesais aliejiniais dažais ir lyginama, 4) antrą kartą dažoma kiek riebesniais aliejiniais dažais, prieš tai nusvydinant stikliniu popieriumi. Lyginama barsuko šeriu šepetuku (fleicu). Šakotos vietos izoliuoti galima šerlako skiediniu su denatūruotu spiritu. 30—40 gramų šerlako žievelių užpilama 1/4 litro spiritu ir laikoma šiltoje vietoje iki dviejų dienų. Protarpiais paplakamas. Po to skiediniu tepamos šakos ir sakuotos vietos. Jos dar galima ir išdeginti, bet reikia turėti didelį patyrimą. Izoliuoti reikia prieš gruntavimą. Plyšiai kituojami paprastais langų klijais, glaistomi ir svydinami, vėliau gruntuojami (dažant klijiniais dažais). Gruntuojamasis skiedinys daromas tokiu būdu: 1/4 žaliojo muilo išleidžiama 1/2 kibiro vandens ir virinama nuolat maišant, kol muilas visiškai ištirps. Praskiedus per pusę švariu vandeniu, galima gruntuoti. Jeigu dažoma aliejiniais dažais, gruntuojama grynu pokostu (išorinių daiktų) arba su terpentino priemaiša (patalpose esančių daiktų) Išoriniams daiktams dažyti vartojami aliejiniai dažai, sumaišyti tiktai su grynu pokostu. Skiesti nereikia. Knyga, kurioje rašoma apie įvairius dažymo darbus, dažų paruošimą, lietuvių kalboje yra. Vadinasi ji „Kaimo statyba". Gal mūsų knygynuose Vilniuje ir rastute. Bet kol veikė Liet. Ūkio Draugija, šių knygų buvo Draugijoje ir daugelis ūkininkų jas įsigijo. Pasiteiraukite apylinkėje, tai tikrai kurs nors rasite. *J. J.*

Žemės ūkio gaminių kainos

Šių metų lapkričio 6 d., Vilniaus Javų-Prekių Biržos pranešimu, buvo mokama už 100 kg auks.

Rugiai	14.50—15.75
Kviečiai	19.50—21.25
Miežiai	14.75—15.25
Avižos	15.75—16.25
Sėmenys	45.00—45.75
Vikiai	17.00—17.50
Lubinas (mėlynas)	8.50— 9.00
Kvietinės sėlenos	9.75—10.25
Ruginės sėlenos	8.75— 9.25
Sviestas 1 kg I rūšies urme	3.10
„ „ detal.	3.40
„ „ II rūšies urme	3.00
„ „ „ detal.	3.30
„ „ III rūšies urme	2.90
„ „ „ detal.	3.20
Kiaušinių 1 kg urme	1.70
„ „ detal	1.09

Atsakomasis redaktorius ir leidėjas LIUDVIKAS CICĖNAS. „RUCH" spaustuvė, Vilnius, Totorių g. 6